

O sytuacji na granicy polsko-białoruskiej

Znak jakości przyznany CBOS przez
Organizację Firm Badania Opinii i Rynku na rok 2024

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Świętojerska 5/7, 00-236 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

W naszym lipcowym sondażu¹ poruszyliśmy problem narastających napięć na granicy polsko-białoruskiej. W ostatnich miesiącach dochodziło do coraz brutalniejszych prób jej nielegalnego przekroczenia, a w wyniku jednej z takich sytuacji zmarł polski żołnierz. Polski rząd uznaje te zajścia za element wojny hybrydowej, prowadzonej przeciwko naszemu krajowi przez wspierany przez Kreml reżim Aleksandra Łukaszenki, który sprowadza na polsko-białoruską granicę migrantów, m.in. z Bliskiego Wschodu i Afryki, i umożliwia im jej forsowanie. Działania te mają na celu zagrożenie bezpieczeństwu oraz destabilizację sytuacji politycznej naszego kraju, a potencjalnie także innych krajów Unii Europejskiej.

Naszych badanych zapytaliśmy najpierw o to, jak należy postępować z przybywającymi na granicę migrantami – pytanie to stawialiśmy już kilkakrotnie od początku kryzysu, dzięki czemu mogliśmy prześledzić ewolucję opinii Polaków w tej dziedzinie. Dalej poruszyliśmy kwestie bardziej szczegółowe, prosząc respondentów o ustosunkowanie się do postulatów, które pojawiały się ostatnio w polskiej debacie publicznej: do pomysłu zwiększenia dopuszczalności użycia broni przez polskich żołnierzy, policjantów i strażników granicznych strzegących polsko-białoruskiej granicy oraz do idei zamknięcia wszystkich przejść granicznych łączących nas z Białorusią.

STOSUNEK DO MIGRANTÓW

Podobnie jak w poprzednim miesiącu, większość Polaków jest przeciwna umożliwianiu migrantom z granicy polsko-białoruskiej wystąpienia o azyl w naszym kraju (73% wobec 72% w czerwcu), przy czym o 7 punktów procentowych wzrósł odsetek osób zdecydowanie przeciwnych (z 42% do 49%). Przychylny takiemu postępowaniu jest tylko co piąty badany (19% wobec 20% w czerwcu). Wyraźne zmiany dostrzeżemy, kiedy porównamy te dane z wynikami z 2021 roku, kiedy kryzys na granicy dopiero się rozpoczynał. Już wtedy większość Polaków sprzeciwiała się przyznawaniu migrantom dostępu do procedury azylowej, jednak odsetek takich głosów był aż o 21 punktów procentowych mniejszy niż obecnie (przy pierwszym pomiarze z listopada 2021 roku wynosił 52%). Odsetek głosów przychylnych migrantom był z kolei wyższy o 14 punktów (wynosił 33%).

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (411) przeprowadzono w ramach procedury mixed-mode na reprezentatywnej imiennej próbie pełnoletnich mieszkańców Polski, wylosowanej z rejestru PESEL.

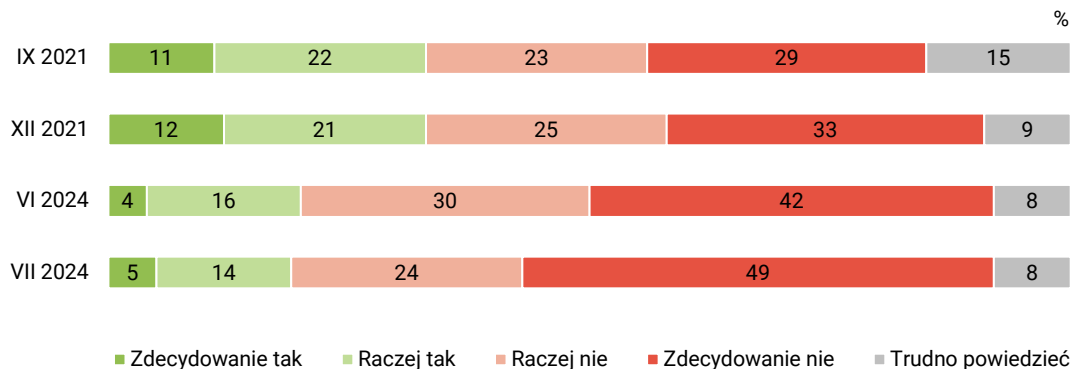
Każdy respondent wybierał samodzielnie jedną z metod:

- wywiad bezpośredni z udziałem ankietera (metoda CAPI),
- wywiad telefoniczny po skontaktowaniu się z ankieterem CBOS (CATI) – dane kontaktowe respondent otrzymywał w liście zapowiednim od CBOS,
- samodzielne wypełnienie ankiety internetowej (CAWI), do której dostęp był możliwy na podstawie loginu i hasła przekazanego respondentowi w liście zapowiednim od CBOS.

We wszystkich trzech przypadkach ankieta miała taki sam zestaw pytań oraz strukturę. Badanie zrealizowano w dniach od 4 do 14 lipca 2024 roku na próbie liczącej 1076 osób (w tym: 61,9% metodą CAPI, 23,0% – CATI i 15,1% – CAWI).

CBOS realizuje badania statutowe w ramach opisanej wyżej procedury od maja 2020 roku, w każdym przypadku podając proporcję wywiadów bezpośrednich, telefonicznych i internetowych.

RYS. 1. Czy polskie władze powinny, Pana(i) zdaniem, umożliwiać migrantom przebywającym na granicy polsko-białoruskiej wystąpienie o azyl w naszym kraju czy też nie?*

* We wrześniu 2021 roku pytanie było poprzedzone następującym wprowadzeniem: „Polska, Litwa, Łotwa i Estonia zarzucają Białorusi organizowanie przerzutu migrantów, m.in. z Afganistanu, niektórych krajów Bliskiego Wschodu oraz Afryki, na swoje terytoria”

Przeciwników dopuszczania migrantów z granicy białoruskiej do procedury azylowej w Polsce znajdujemy częściej wśród młodszych badanych (79% wśród najmłodszych wobec 68% wśród najstarszych), co potwierdza ogólną tendencję obserwowaną również w przypadku uchodźców z Ukrainy² – wbrew utartemu obrazowi empatycznych i otwartych na świat młodych ludzi, to właśnie oni są zwykle najbardziej przeciwni wpuszczaniu do naszego kraju cudzoziemców. Głosy niechętne migrantom zza granicy białoruskiej odnajdujemy też ponadprzeciętnie często wśród mieszkańców mniejszych miejscowości (po 81% na wsi i w najmniejszych miastach wobec 48% w największych miastach), wśród osób gorzej wykształconych (83% wśród badanych z wykształceniem zasadniczym zawodowym wobec 63% wśród respondentów z wykształceniem wyższym), posiadających niższe dochody *per capita* w gospodarstwie domowym (82% wśród ankietowanych o najniższych dochodach wobec 54% wśród tych o najwyższych), praktykujących religijnie 1–2 razy w miesiącu (84% wobec 71% wśród praktykujących kilka razy w tygodniu i 61% wśród niepraktykujących wcale) oraz wyznających prawicowe poglądy polityczne (82% wobec 59% na lewicy) – zob. tabelę aneksową 1.

Stosunek do przyjmowania migrantów zza granicy białoruskiej silnie warunkują też sympatie partyjne. Podobnie jak w poprzednim miesiącu, najbardziej przychylny umożliwianiu im dostępu do procedury azylowej jest elektorat Lewicy (46% głosów przychylnych – to jedyna grupa wyborców, w której jest to dominujące wskazanie) oraz Koalicji Obywatelskiej (38% głosów przychylnych), a najmniej – elektorat Prawa i Sprawiedliwości (87% głosów sprzeciwu) oraz Konfederacji Wolność i Niepodległość (89% głosów sprzeciwu) – zob. tabelę 1.

² Zob. „Opinie i Diagnozy” Polacy w obliczu wojny na Ukrainie, red. J. Scovil, nr 52, Warszawa 2023.

TABELA 1

Potencjalne elektoraty partyjne	Czy polskie władze powinny, Pana(i) zdaniem, umożliwić migrantom przebywającym na granicy polsko-białoruskiej wystąpienie o azyl w naszym kraju czy też nie?		
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Lewica*	46	36	18
Koalicja Obywatelska	38	54	8
Trzecia Droga	24	62	14
Prawo i Sprawiedliwość	10	87	3
Konfederacja Wolność i Niepodległość	10	89	1

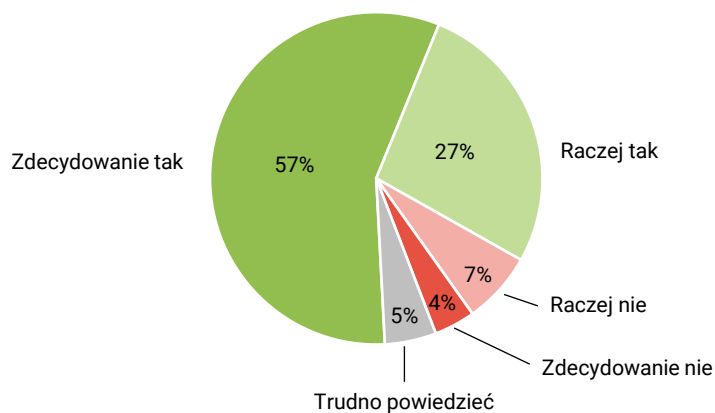
* Uwaga: niewielka liczebność zwolenników tego ugrupowania w próbie

OBRONA GRANICY

Po doniesieniach o aresztowaniu polskich żołnierzy, którzy oddali strzały ostrzegawcze w kierunku migrantów usiłujących nielegalnie przekroczyć granicę, a także po zabiciu żołnierza przez jednego z migrantów, coraz częściej podnosiły się głosy o konieczności zwiększenia dopuszczalności użycia broni przez funkcjonariuszy broniących polskich granic. Kiedy zaczynaliśmy realizację naszego badania, do Sejmu trafił już projekt ustawy mającej gwarantować żołnierzom oraz funkcjonariuszom policji i Straży Granicznej szersze uprawnienia w tym względzie (ustawa została ostatecznie przyjęta po wprowadzeniu poprawek senackich pod koniec lipca, już po realizacji badania). Postanowiliśmy więc zapytać respondentów, co sądzą o tym pomysle. Jak się okazało, popiera go zdecydowana większość Polaków (84%) i tylko co dziewiąta osoba (11%) jest mu przeciwna.

CBOS

RYS. 2. Czy popiera Pan(i) zwiększenie dopuszczalności użycia broni przez żołnierzy, funkcjonariuszy policji lub Straży Granicznej strzegących polskich granic?

Za zwiększeniem dopuszczalności użycia broni rzadziej opowiadają się kobiety (80% wobec 89% wśród mężczyzn), badani mieszkający w największych miastach (69%), respondenci lepiej wykształceni (81% wobec 89% wśród ankietowanych z wykształceniem podstawowym lub gimnazjalnym), mający najwyższe dochody *per capita* w swoim gospodarstwie domowym (72% wobec 88% wśród badanych o najniższych dochodach) i wyznający poglądy lewicowe (78% wobec 90% wśród prawicowców) – zob. tabelę aneksową 2.

Jeśli chodzi o elektoraty, to najmniejsze poparcie dla zwiększenia dopuszczalności użycia broni przez żołnierzy i funkcjonariuszy strzegących polskich granic notujemy wśród wyborców Lewicy (choć również w tej grupie przeważają zwolennicy), a największe, blisko 100-procentowe, wśród wyborców Konfederacji Wolność i Niepodległość i nieco tylko mniejsze – w elektoracie Prawa i Sprawiedliwości.

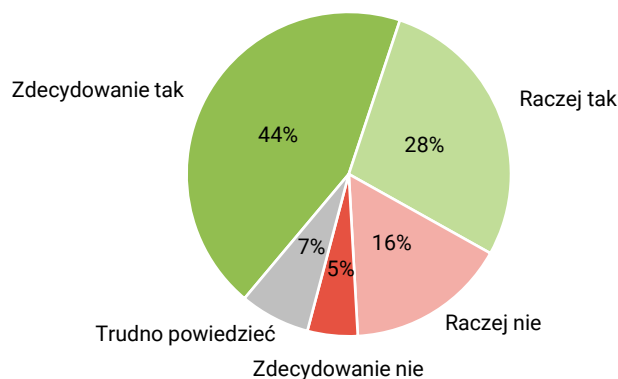
TABELA 2

Potencjalne elektoraty partyjne	Czy popiera Pan(i) zwiększenie dopuszczalności użycia broni przez żołnierzy, funkcjonariuszy policji lub Straży Granicznej strzegących polskich granic?		
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Konfederacja Wolność i Niepodległość	98	2	0
Prawo i Sprawiedliwość	92	4	4
Trzecia Droga	87	13	0
Koalicja Obywatelska	80	16	4
Lewica*	61	32	7

* Uwaga: niewielka liczebność zwolenników tego ugrupowania w próbie

Na koniec poprosiliśmy naszych badanych o odniesienie się do pomysłu zamknięcia wszystkich przejść granicznych z Białorusią, o którym pod koniec czerwca mówił publicznie minister spraw zagranicznych Radosław Sikorski. W przeciwieństwie do zmiany przepisów o dopuszczalności użycia broni na granicy, to rozwiązanie nie weszło w życie, ale w okresie, w którym realizowaliśmy badanie, było jeszcze przywoływane w debacie publicznej. Z naszych danych wynika, że wyraźna większość ankietowanych popierałaby zamknięcie granicy z Białorusią (72%), a sprzeciwiałby się temu co piąty respondent (21%).

RYS. 3. W związku z rosnącym napięciem na granicy polsko-białoruskiej rząd rozważa zamknięcie wszystkich przejść granicznych łączących nas z Białorusią. Czy popierał(a)by Pan(i) takie rozwiązanie?

Zamknięcie wszystkich przejść granicznych z Białorusią rzadziej popierali mężczyźni (68%) niż kobiety (75%), mieszkańcy największych miast (62% wobec 78% w najmniejszych miastach), badani lepiej wykształceni (67% wobec 78% wśród ankietowanych z wykształceniem podstawowym lub gimnazjalnym), osoby mające wyższe dochody *per capita* w swoim gospodarstwie domowym (65% wśród respondentów z najwyższymi dochodami wobec 77% wśród tych z najniższymi), niepraktykujący religijnie (68% wobec 78% wśród praktykujących 1–2 razy w miesiącu) oraz wyznający poglądy lewicowe (66% wobec 78% na prawicy) – zob. tabelę aneksową 3.

Spośród elektoratów najmniej przychylni takiemu rozwiązaniu ponownie okazali się wyborcy Lewicy (choć i tak większość z nich je popierała), bardzo zbliżone poziomy poparcia notujemy też w elektoratach Trzeciej Drogi i Koalicji Obywatelskiej, a zatem formacji, której przedstawiciel wysunął pomysł zamknięcia granicy. Najbardziej przychylni zamknięciu granicy byli natomiast wyborcy Prawa i Sprawiedliwości oraz Konfederacji Wolność i Niepodległość.

TABELA 3

Potencjalne elektoraty partyjne	W związku z rosnącym napięciem na granicy polsko-białoruskiej rząd rozważa zamknięcie wszystkich przejść granicznych łączących nas z Białorusią. Czy popierał(a)by Pan(i) takie rozwiązanie?		
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Prawo i Sprawiedliwość	79	15	6
Konfederacja Wolność i Niepodległość	75	23	2
Koalicja Obywatelska	69	24	7
Trzecia Droga	69	26	5
Lewica*	68	27	5

* Uwaga: niewielka liczebność zwolenników tego ugrupowania w próbie

Większość Polaków jest przeciwna umożliwianiu migrantom zza granicy polsko-białoruskiej ubiegania się o azyl w naszym kraju – od początku kryzysu na granicy była to dominująca postawa wśród respondentów, a w ostatnim czasie jeszcze bardziej się umocniła. Zdecydowana większość ankietowanych opowiada się za zwiększeniem dopuszczalności użycia broni przez żołnierzy, policjantów i strażników granicznych broniących polskich granic. Nieco mniejsza większość popierałaby nawet zamknięcie wszystkich przejść granicznych łączących nas z Białorusią.

Opracował

Jonathan Scovil